

Awlagda / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Awlagda / hekaýa AWLAGDA

(Hekaýa)

Jokrama tomus günleri öz ornuny çigreklije güýze berdigiče, deňiz kenarynyň märekese selçeňläp ugrady. Dynç alyş möwsümi tamamlanansoň, sapaly kenar sowlan bazara döndi. Bu ýürek gysdyrgyç ümsümlük uzaga çekmedi. Demirgazykdan gyslamaga gelýän ganatly myhmanlaryň ilkinji sürüleri görüldi.

Hemişe bolşy ýaly, bu ýyl hem tüňneledir gorjanlar beýleki suw guşlaryň başyny çekip geldiler. Guşlar, köplenç, gije gelýärler. Bu gün görseň aýna ýaly bulduraýan aýlagda iňlär siňek ýokdur. Ertir barsaň şol aýlagyň ýüzi syýahatçy guşlardan ýaña petir bezelene dönendir. Agşamlaryna guba gazlaryň sazlaşykly gygyldysy, ýaşylbaşlaryň wakgyldysy köpeldi. Emma barak görünmeýärdi. Garry mergenler baragyň hemişeki wagtyndan gijä galmagynyň sebäbini howanyň maýyllygyndan görýärdiler.

Barak maňlaýynyň sakary diýäýmeseň, guýrugy gommuk gara towuk mysaly ümsümje guş. Ol adam bolsun, haýwan bolsun ürkmeýär. Çekinmeýärem. Il arasynda şeýle rowaýat bar. Uzak ülkeleri görüp, guşlardan dolanyp baran guşlary olaryň patyşasy kabul edýärmişin. Şonda gazlardyr ördekler «oruлдык-да-гырылдык» diýip, arz edýärmişinler. Baraklar bolsa, «bitimiziňem burny gananok» diýýärmişinler. Ýogsam iň köp awlanýan guşlar barak ahyryn! Sebäbi baraklaryň san-sajagy ýok. Olar dünýä boýunça-da iň köp guş bolýmagy mümkin.

Güýz bilen gysyň sepgidinde howa tiz-tizden üýtgeýär. Bir görseň Gün çykyp durandyr. Birdenem deňiz bilen asmanyň sepleşýän yerinden göterilen çal bulutlar goç kimin süsüşip, ýylдыrymyň ýiti gylyjy ýalpyldap gidýändir. Maýdaja ýaguş damjalary paýyrdaşýandyr.

Gulan aga bilen ýatymlaýyn awa gaýdypdym. Ikindin öwsüp duran

şemal ýuwaş-ýuwaşdan güýjöp, ýassyna deňiç harasada öwrüldi. Şuwlaýan güýçli ýel ýerkümämiziň ot-çöp bilen basyrylan üçegini goparyp, honda zyňyp goýbermese-de, iki baka yraýardy. Kalbyňa wehim salýardy.

– Kenara örklengi taýmyllaryň ýüpüni ýel üzäýmez-dä, hernä?! – diýip, içki galagoplugyny daşyma çykardym... Köpi gören:

– Taýmyllaryň başbagy pugtadyr. Mundan güýçli tupanlara-da döz geler – diýip, hemişeki arkaýynlygy bilen gürledi. Soň hem ýeliň piri Haýdar baba sygyndy: – Ýa gurbanyň bolayyn Haýdar baba, gaýrat et! Içi ýelli meşigiň bujagyny ýene biraz açaweri! Uçmaga ýaltanýan semiz baraklary ýel bilen getir-de, dök biziň aýlaga.

Goja awçy heniz daň ýylдыzy dogmanka oýardy.

– Oglum, turaweri! Dilegimiz kabul bolupdyr. Düýnki ýel barak barynh getiripdir. Ýerkümeden ýarpy göwrämi çykaryp, deňze tarap nazar aýlaýaryn. Harasat ýatypdyr. Täm garaňky gije. Hiç zat görnenok. Gara perdäniň aňyrsyndan dürli owazlar eşidilýär. Çuluklaryň jüýgüldisi, uzyn aýakly gogurlaryň jagyldysy, jygaly ördekleriň şadyýan sesi awlag ýerimizi göçüräýjek bolýar. Endigan çykýan «dyk-dyklar» bolsa, has-da köp eşidilýär. Şol «dykgyldylar» süri-süri baraklaryň sesi bolmaly.

Täze gelen baraklardan geregimizi edindik. Goşlarymyzy ýygnap, öýe gaýtmaga häzirlendik.

Kenara golaýdaky barak sürüsi gökje çolanlaryň bolrak ýerlerinde agyp-dönüp, erkana sonarlap ýördi. Birden olar tebil tapyp, bir ýere üýşdi. Biri-birine gyslyp, bir toprak gara keçä öwrüldiler. Şol demde «gara keçäniň» dik ýokarsynda çünki egri ýyrtyjy guş peýda boldy. Ol gyrgydy. Gyrgy awunyň üstüne birbada inmedi. Ol has-da belende galyp, bir nokada öwürlip saklandy. Aýylganç ses edip, dikbaşaşak gaýtdy.

Baraklar dilleşen ýaly, bary arkan agyp, asmana suw peşäp ugradylar. Gyrgy badyny saklamaga mejbur boldy. Ol suw guşy däl, gyr guşy. Suwdan öler ýaly gorkýar. Üstüne syçyran sowujak suwdan ürküp ümdüzine tutdurdy. Ejizje baraklar şeýdip, ýowuz duşmany suw bilen ýeňdiler. Agzybir baraklar toplumyny bozman, duşmanyň täze hüjümine garaşdylar. Gyrgy

bolsa soň yzyna köwlenmedi. Baraklar ýene-de ýazylyp-ýaýrap, öz rysgallaryny çöplemäge girişdiler.

Indi olaryň depesinde her ganaty bir geze golaý garry, ak çarлак pel-pelleýärdi. Baraklar ondan ätiýaç etmeýärdiler. Ol balykçy, höregi diňe balyk, onuň barak bilen asla işi bolmaýar. Ikisi-de suw guşy. Bar tapawudy barak ot iýýär, çarлак balykdyr et iýýär.

Şu gün çarlagyňky şowuna däl. Ganatly myhmanlar onuň awlagyny daraltdylar. Tüňňeledir gorjanlar çülpeje balyklary ýer eýesine ýetirenoklar. Tüýs «Mellekça ýer berseň, ýer eýesini ýerden çykarar» diýleni boldy. Çarлак gorjanlary jandan-tenden ýigrenýär. Olaryň agzyndaky balyjaklary aljak bolup, üstlerine hüjümem edýär. Gorjan çümmäge diýseň ökde. Ol oljasyny çüňküne gysýar-da, deňziň düýbüne ýitirim bolaýýar. Ýüz ädim aňyrdan çykanda bolsa, onuň çüňki boşdur. Diýmek, balyjak eýýäm barjak ýerine barypdyr. Çarлак ýüzmäge ökde bolsa-da, çümmegi başaranok.

Çarлак aýylganç açlyk belasynyň ejirini çekýär. Ençeme gysyň aňzagyna, jöwzaly tomsuň yssysyna polat deýin taplanan sary çüňküni gaharly şakgyldaýar. Ol garakçy gyrgy ýaly golaýyndaky barak sürüsine topulanok. Suwuň yüzünde balyk bolmasa-da, balyk awlanan mysaly özünü suwa urýar. Düýbi görnüp duran suwy pagşyldadyp, ýene-de asmana göterilýär. Ol şeýde-şeýde, barak sürüsine aralaşdy. Onuň aşak-ýokary inip-galmasyna halys öwrenişen baraklar oňa ünsem bermeýärdiler. Ine, ol süriniň bäri çetirägindäki baragyň ýakyn ýanynda suwy pagşyldatdy. Barak oňa tarap nazar aýlamady. Çarлак bu gezek öňkülere garanda has belendiräge galyp, özünü ýene aşak goýberdi. Ýöne baragyň golaýyna däl-de, üstüne düşdi.

Ýylçyr gaýanyň çür başynda oturan, awy oňmadyk gyrgy çarlagyň ähli hereketlerine syn edip otyrды. Ol ekezlendi. Irimçik ýeleklerini hüžžerdip, öňe atyldy. Ýyrtyjy guşuň bäsdeşini başa-baş söwrđ çagyryyan aýylganç sesi awlan awuny ýaňy tüýtmeläp ugran ak çarlagyň zähresini ýardy. Alaç ýok. Yza çekilmese, gyrgynyň demir penjeleri onuň boýnuny sogurjakdygy gümansyzdy. Ol zordan ýeten oljasyndan söweşsiz el çekmäge mejbur boldy. Çarlagyň penjesinden sypan baragyň göz açyp-

ýumasy salymyň içinde deňze çümenini görse-de, asmandan okdurylyp, gelýän gyrgy badyny saklap bilmän, özüni suwa urdy. Emma, eýýäm giçdi. Deňziň içinde balyk kibi ýüzüp barýan baragyň ýiteňkirlän garasuny zordan saýgaran gyrgy, tolkunlaryň batly pagşyldysyndan elheder alyp, tizden-tiz özüni dürsedi-de, asmana göterildi. Şol wagt, gyrgynyň duýdansyz hüjüminden aman sypan çarlak bolsa, aňyrsyna-bärsine göz ýetmeýän mawy deňziň joşgunly tolkunlarynyň üstünde erkana ganat ýaýyp ýördi.

Oraz GUWANJALYÝEW. Hekaýalar